

Decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego do Krajowej listy niematerialnego dziedzictwa kulturowego dopisano cztery kolejne elementy. To wyraz uznania dla lokalnych społeczności, które od pokoleń pielęgnują unikalne zwyczaje i obrzędy. Nowe wpisy to: Wesele Górali Bukowińskich, Tradycja wykonywania pisanek batikowych na Lubelszczyźnie, Procesja Bożego Ciała w Myszyncu oraz Chodzenie po szczodrokach w Karczmiskach. Obecnie lista obejmuje już 116 elementów.

Wesele Górali Bukowińskich – obrzęd z korzeniami w Bukowinie

Tradycja weselna Górali Bukowińskich, kultywowana w miejscowościach Brzeźnica, Stanów, Marcinów i Karczówka, wywodzi się z rumuńskiej Bukowiny, skąd po II wojnie światowej przesiedlono polskich osadników. Obrzęd ma formę rytuału przejścia i obejmuje szereg charakterystycznych elementów: błogosławieństwo młodych przez rodziców, orszak weselny, „pripytowanie się” – czyli śpiewane prośenie o wejście do domu, „dulci pohar” – obdarowanie nowożeńców oraz oczepiny, symbolizujące przejście panny młodej w stan zamężny.

Wesele rozpoczyna się już dzień wcześniej przygotowaniem i zapraszaniem gości. W dniu ceremonii towarzyszą mu tradycyjne pieśni, regionalne stroje i liczne symbole, jak wręczanie prezentów czy żartobliwe elementy, np. kasza manna zamiast tortu. Obrzęd nie tylko jednoczy społeczność, ale również utrwała pamięć o korzeniach i tożsamości góralskiej.

Batikowe pisanki z Lubelszczyzny – misterny kunszt i kolor

Pisanki batikowe to prawdziwe dzieła sztuki ludowej. Tradycja ta polega na nanoszeniu wzoru gorącym woskiem na skorupkę jajka, a następnie barwieniu go warstwami – od najjaśniejszych do najciemniejszych kolorów. Na końcu wosk zostaje usunięty, odsłaniając wielobarwne, misternie wykonane wzory.

Zdobienie pisanek metodą batikową jest wciąż żywe, zwłaszcza w wiejskich regionach Lubelszczyzny, takich jak Krzczonów, Biłgoraj, Opole Lubelskie, Lubartów, Chełm czy Biała Podlaska. W zależności od miejscowości wzory i kolorystyka różnią się – od motywów geometrycznych po roślinne, od czerwono-czarnych zestawień po pastelowe kompozycje. Technika rozwijała się intensywnie na przełomie XIX i XX wieku i do dziś przekazywana jest z pokolenia na pokolenie w ramach rodzinnych tradycji.

Procesja Bożego Ciała w Myszyncu – serce kurpiowskiego dziedzictwa

Myszyniecka procesja Bożego Ciała to wyjątkowe połączenie liturgii i lokalnej tożsamości, pielęgnowane od 1774 roku. Uroczystości rozpoczynają się mszą z udziałem kapłanów w haftowanych ornatach, podczas której rozbrzmiewa kurpiowski dialekt i tradycyjna ligawka. Procesja ulicami miasta prowadzona jest przez kapłana z zabytkową monstrancją z XVIII wieku. Feretrony i sztandary – często przekazywane w rodzinach od pokoleń – niosą przedstawiciele okolicznych wsi, ubrani w tradycyjne stroje kurpiowskie.

Stałe punkty trasy to cztery ołtarze polowe, dekorowane haftami, wycinankami i kwiatami z bibuły. Jednym z najbardziej rozpoznawalnych elementów jest trójczłonowa leluja „hostyja”, znana od początku XX wieku. Procesja jest nie tylko manifestacją religijności, ale i świadectwem bogactwa kultury kurpiowskiej.

Kategoria: Edukacja, Kultura i Sport

Opublikowano: środa, 25, czerwiec 2025 14:27

Tomasz Smaś

Odśrody: 532

Chodzenie po szczodrokach – kołędnicza tradycja z Karczmisk

Tradycja chodzenia po szczodrokach, kultywowana od ponad wieku w Karczmiskach Pierwszych i Drugich, odbywa się co roku 5 stycznia – w wigilię Trzech Króli. Tego dnia lokalne grupy kołędnicze odwiedzają domy, śpiewając życzenia i kołędy, często w lokalnej gwarze. Gospodarze, którzy przyjmują kołędników, częstują ich słodyczami, szczodrokami – specjalnie wypiekanymi rogalikami – oraz drobnymi upominkami. W przypadku odmowy rozbrzmiewają żartobliwe przyśpiewki piętnujące skąpstwo.

Obrzęd ma korzenie w przełomie XIX i XX wieku i pierwotnie związany był z prośbą o pomoc w trudnych czasach. Dziś to okazja do wspólnego świętowania, pielęgnowania więzi sąsiedzkich i międzypokoleniowego przekazywania tradycji.

Dziedzictwo żyje dzięki ludziom

Krajowa lista niematerialnego dziedzictwa kulturowego jest tworzona w ramach zobowiązań wynikających z Konwencji UNESCO o ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Za jej prowadzenie odpowiada Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego we współpracy z Narodowym Instytutem Dziedzictwa. Wpisy na listę służą nie tylko dokumentacji, ale także promocji i ochronie tradycji, które wciąż są żywe i obecne w codziennym życiu społeczności.

Nowe elementy na liście pokazują, jak wielkie bogactwo kulturowe skrywa polska prowincja – i jak ważna jest rola lokalnych społeczności w jego zachowywaniu. To one są prawdziwymi strażnikami dziedzictwa – dbają, by nie zniknęło w cieniu współczesności.

Źródło: NID